

Preike olsok 2025 ved biskop Ragnhild Jepsen, Domkirkeodden på Hamar og i Sør-Fron kyrkje i Hundorp i Gudbrandsdalen.

«Fang sommarens ange i natt!» Slik skriv Edvard Hoem i eit dikt. Og det er som om julikveldens ange ved olsokleite nettopp let seg fange i syn, lukt og stemning. Kornåkrane som duvar i vinden, ljuset som let oss merke at sommaren er i ein annan fase, lukta etter regnskurene, trekronene si susing i varme kveldar. Alt ber det bod om at tida vi går inn i er tida for å hauste, for skaparverket å modnast til si fullending.

Og i denne tida for skaparverkets modning feirer vi vår olsok. Ei feiring som har sett sitt merke på land og kyrkje i tusen år. Den folkelege festen og den kyrkjelege høgtida går hand i hand, og skal ikkje skiljast heller. For det er vissa om våre røter og livet her og no som møtes. Det er evangeliet om Jesus Kristus og forteljinga om frigjering og oppreising gjennom tap og nederlag som er kjerna i arven etter Heilag Olav. Og slik har menneske erfart og vitna om det, og på ein særleg måte har vitnemålet og arven etter Helgenkongen frå Stiklestad vore ein merkestein for menneske å halde fast i.

Det er to kvinner som har hatt sitt virke i dette landskapet eg synes har gjeve lys til det vi er saman om denne kvelden. Den eine er Sigrid Undset.

Vi høyrde evangelieteksten frå Johannesevangeliet: «Fell ikkje kveitekornet i jorda og døyr, blir det verande berre eitt korn. Men døyr det, gjev det stor grøde.» Jesus sa det om seg sjølv som eit frampeik mot den døden han skulle lide; den som vart til liv for menneske.

Om Heilag Olav sa Sigrid Undset: Han var det kornet som måtte leggjast i Noregs jord, så evangeliet om Jesus Kristus kunne slå rot og vekse fram hjå oss.

Vitnemålet om Olav er sigeren som kom etter det ein måtte rekne som eit tap: Olav Haraldsson tapte slaget på Stiklestad, og dermed også kampen om makta i landet. Sigeren vann han gjennom sin død. For krafta i Olavstradisjonen slik den vaks fram, er nettopp tap og oppreising. Slik vart helgenkongens gravkyrkje, pilegrimsålet i Nidaros, ein stad der det sundbrotne livet kunne kome for å få nåde og nytt liv, ikkje for å møte heltar eller makt som menneske gjev. Kyrkja dei søkte til hadde alltid namnet «Kristkyrkja». Når Heilagkongens skrin i mellomalderen kvar olsokdag vart bore ut i gatene i Trondheim, var det eit vitnemål om at krossen på Golgata er krossen for vår alles død. Olav fekk ein død lik den Kristus fekk. Og gjennom Kristi oppstode fekk han også del i æva.

Arven etter Olav, slik den slo rot hjå oss, vitnar om kristendomens rørsle frå det nedbøygde til oppreising. Den vitnar om det som er lite i våre auge, men som har kraft i seg til å gje menneske vørnad og fred.

Og slik kan vi tenke om Olav som eit vitnemål om Kristus. Men ikkje som eit nasjonalt vitnemål, noko som er særskilt her og for oss. Nei, Olav vitnar om Jesus Kristus til alle tider og for alle menneske.

Når Heilag Olav etter sin død blir omtala som den rettferdige kongen, er det også eit band attende til han som i Jesu ættetavle får bod frå Gud om at han kan be om kva han vil, Kong Salomo. Men kong Salomo, som i sitt ettermæle også får namnet «den rettferdige kongen», bed ikkje om rikdom, siger over fiendar eller om eit langt liv, slik vi kunne tenke. Nei, han bed om at Gud vil gje han «eit lydhøyrte hjarte»: Eit hjarte som opnar seg for å lytte til det Gud vil seie; eit hjarte som er lydhøyrte overfor sine medmenneske. Og alt dette så ein utviser klokskap og god dømekraft.

Kong Salomo peikar i si kongsgjering fram mot den evige, rettferdige kongen, Jesus Kristus.

Heilag Olav, slik han møtte sin død og vert framstilt, peikar attende til Kristus.

Alt er samla i Han som kom med Guds rettferd til jorda.

Kvar er så våre kjelder til det lydhøyre hjartet? For det er kanskje ingen tid i menneskes historie vi har trengt så sårt å lytte, å utvise klokskap, å vise dømekraft som nettopp no.

Det våre kyrkjer, Guds kyrkje på jorda, tilbyd med sitt nærvær i verda og i lokalmiljøet vi er sett til å vere, er ein praksis, ein veremåte, som nettopp trener oss i å vere lydhøyre. Det skjer gjennom rituala og tradisjonane vi ber med oss, gjennom bønner vi bed, ved å høyre gamle tekstar om visdom som blir nye i vår tid. Det er salmane vi syng og rørsle vi gjer; alt det kyrkja tilbyd oss å gjere saman. Vi treng så inderleg i vår tid dei romma og institusjonane mellom oss som nettopp har rytmen og stillheten for at hjartet lydhørhet kan verte innøvd og opplevd.

Sigrid Undset teikna Heilag Olav for oss som kornet som vart lagt i jorda, så Evangeliet om Jesus Kristus kunne vekse fram hjå oss.

Og for å gjere enda tydelegare korleis dette fann si form, må eg låne ord og inspirasjon frå Rose Marie Køhn, som var min biskop då eg som heilt ny prest tok til i mi prestegjering her i Hamar bispedøme. Biskop Rose held alltid fram krossen som merket vi er teikna med - i Jesus Kristus; i vår dåp, i vårt liv med Han. Og ho lærte meg betydninga av å bere med seg krossmerket, både det synlege og det usynlege - som vitnemål om kven vi høyrer til, om kven vi er omslutta av. Om det er merket på kroppen, eller om det er det usynlege merket, - den tomme krossen på Golgata vitnar om Guds gjennomgripande handling med oss, den opnar for forvandlinga som skjer med oss i frelsesverket, den tek oss med i rørsle mot det heilage.

I våre landskap, og kanskje særleg langs våre kystar, ruver steinkrossar i landskapet som merke på at vi er gjevne til Kristus - uansett stand eller rang, ja - ikkje berre menneske, men også landskapet vi beveger oss i. Steinkrossane står som vitnemål om tillitsfull tru, brakt til våre kystar og strender av menneske som vitna om Evangeliet med sine liv. Vitnemåla deira har vorte ei kjelde også til vår tru; våre krossmerkte landskap har merka trua som vaks fram frå dei som planta dei, dei som var blant våre fyrste Kristusvitne.

For bodskapen om Jesus Kristus, kveitekornet som vart lagt i jorda for å døy, nådde også til oss. Det kan vi tru. Det kan vi kvile i. Og no er det vi som får bringe vitnemålet vidare og be Gud om lydhøyre hjarte; så vi får gjere synleg at i møte med Guds nåde vert det sundbrotne livet reist opp til nytt liv.

Fang sommarens ange i natt -

Sjå ljuset som speglar over åkrane, høyr vinden som susar i trekronene, ta i mot gåvene av skaparverkets modning. Kanskje var det akkurat slik Gud tenkte - at ved dette leitet kunne vi ta i mot evangeliet i vår jord. Så vi skjønar ein flik av Guds nåde. Så vi kjenner nærværet i Jesus Kristus.

Ære vere Faderen og Sonen og Den heilage ande, vår Skapar, Frigjerar og Livgjevar, som var og er og vera skal ein sann Gud frå æve og til æve. Amen.